

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Vita Et Honestate Canonicoꝝ, Et Alioꝝ
Ecclesiasticorꝝ Specvlꝝ**

Langhe-Cruys, Johan

Duaci, 1587

De sobrietate amplectenda. cap.xvi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63733)

dere, quam descendere. Vae iis, qui descendunt in Aegyptum. Non utique transire in Aegyptum criminolum est, sed transire in mores Aegyptiorum, transire in eorum perfidiam, escæ cupiditatem, luxuriæ deformitatem, qui eò transit, descendit, qui descendit, cadit. Declinemus itaque Aegyptium hominem, & non Deum. Latemur, & exultemus semper in Domino, & epalemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ, sed in azymis sobrietatis, pietatis, sinceritatis, & veritatis.

Isa. 37.

De sobrietate amplectenda. CAP. XVI.

CVm ex præmissis manifestum sit, nulla esse vitia, quibus magis dehonestentur, & in viuperium veniant clerici, quam luxus, comestationes, & ebrietates, è quibus plurima alia vitia turpissima profuunt, & promanant, consequitur ex virtutibus his oppositis clericorum honestatem mirum in modum augeri & illustrari. Quare licet ex suprascriptis satis illa manifesta sint, tamen operæpretium duximus, aliqua de hisce speciètim hic tractare. De sacerdotibus veteris testamenti (quorum sacerdotium carnale, & typicum tantum fuit) Dominus ad Aaron loquens, dixit: Vinum, & omne quod inebriare potest non bibes tu, & filij, quando intrabitis in tabernaculum testimonij, ne moriamini: quia præceptum sempiternum est in generationes vestras, ut habeatis scientiam discernendi inter sanctum, & profanum, inter pollutum, & mundum. Si itaque cauenda fuit ebrietas, fugiendaque temulentia à sacerdotibus, quando hiccorum & taurorum fiebat sacrificium, quanto magis sacerdotibus, & ministris Ecclesiæ novi Testamenti, quorum sacerdotium, ordo & status spirituales sunt, qui que diuinis assidue occupati sunt; qui (cum illi per vices tantum) quotidie templum Dei ingrediuntur, quando omnium hostiarum immolanda est veritas, vitanda est omnis ebrietas, ingurgitatio, & voluptas? Deinde D. Ioannes Baptista ut idoneus esset minister baptismi Christo exhibendi, vinum, & siceram non bibit. Quid igitur facient sacerdotes, & alij altaris in sacrificio ministri Christi

a Leuit. c. 10.

b Lucæ 1.

Q. iij vnige.

vnigenitum Dei filium realiter, & substantialiter
sentem Deo Patri offerentes? D. verò Paulus
Domini sui præceptoris doctrinam secutus, laicos
ab ebrietatibus, & comestationibus abstinere
voluit^a; & ne carnis curam in desideriis facerent,
cebat ebriosos regnum Dei non possessuros^b. Quare
Episcopi, & Diaconi vitam describēs^c recte san-
statuit, eos vinolentos, seu vino deditos esse non
tere, sed sobrios, ornatos, sanctos, pudicos, & con-
nentes.

^a Ad Rom.
cap. 13.

^b 1. ad Corint.
6. cap.

^c 1. ad Timot.
3. cap. & ad
Tit. 1. cap.

^d c. ecclesia.
dist. 35.

Nam quàm rarum sit, atque difficile eos, qui sobri-
tati non student castimoniam, aliasq; virtutes conser-
uare, ex verbis D. Hieronymi satis innotescit. *Quis
sua, inquit, principes, qui deliciis affluunt, & in
atque lasciuia pudicitiam seruare se credunt, popu-
ticus sermo describit, quod eijciendi sunt de
domibus, lautisque conuiujs, & multo labore
conquisitis. Et si vis scire quo eijciendi sunt
malas cogitationes, & opera sua; euangelium
tenebras scilicet exteriores, ubi erit fletus, & striditum.
An non confusio, & ignominia est, si eum
cifixum pauperem, & esurientem fartis prædicatio-
poribus; & ieiuniorum doctrinam rubentes buccas
mentiaque ora proferre? Si in Apostolorum loco
non solum sermonem eorum imitemur, sed etiam
uersationem, & abstinentiam.*

^e Ino in de-
cre. par. 13. cap.
71. et Burchard.
lib. 14. decret.
cap. 3.

^f Luc. 21.

^g Decret. 10. et
Ino par. 13. de-
cret. cap. 75.
Burchard. lib.
14. decret. cap. 7.
Qualia Epi-
scoporum de-
beant esse con-
uiuia.

Hinc & ab Eutichiano Papa statutum fuit^e. Episcopi
& Dei ministri non debent comestationibus & con-
lentiis nimis incumbere, sed considerent sententiam
mini, dicentis^f: Attendite ne grauentur corda vestra
crapula, & ebrietate. Moderatè enim cibum, & modicum
sumptum sumant, ut iuxta Apostolum sobrii
& parati ad seruitium Domini. Et ab Eusebio Pro-
ce^g: Oportet Episcopum moderatis epulis conuiu-
esse, suosque conuiuas ad comedendum, & potandum
non urgere quin potius semper sobrietatis præbere
plum. Remoueantur ab eius conuiuio cuncta turpitudinis
argumenta, non ludicra spectacula, non acronia
vaniloquia, non fatuorum stultiloquia, non scurrili
admittantur præstigia. Adsint peregrini, & pauperes
& c.

& debiles, qui de sacerdotali mensa Christū benedicentes, benedictionem percipiant. Recitetur sacra lectio, subsequatur vitæ vocis exhortatio, vt non tantum corporali cibo, imo verbi spiritualis alimento conuiuantes se relectos, graulentur, vt in omnibus honorificetur Deus per IESVM Christum Dominum nostrum.

Quocirca in SS. Tridēta Synodo hæc constitutio legitur: Optandum est, vt ij, qui episcopale ministeriū suscipiunt, quæ suæ sunt partis, agnoscant, ac se non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, sed ad labores, & sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse intelligant. Nec enim dubitandum est, & fideles reliquos ad religionem, innocentiamque facilius inflammados, si pauperes suos viderint non ea, quæ mundi sunt, sed animarum salutem, ac cœlestem patriam cogitantes. Hæc cum ad restituendam ecclesiasticam disciplinam præcipua esse sancta Synodus animaduertat; admonet Episcopos omnes, vt secum ea sæpe meditantes, factis etiam ipsis, ac vitæ actionibus, quod est veluti perpetuum quoddam prædicandi genus, se muneri suo conformes ostendant: inprimis verò ita mores suos omnes componant, vt reliqui ab eis frugæ ratis, modestiæ, continentiæ, ac quæ nos tantopere commendat Deo, sanctæ humilitatis exēpla petere possint. Quapropter exemplo Patrum nostrorum in concilio Carthaginensi non solum iubet, vt Episcopi modesta supellectili, & mensa, ac fragali victu contenti sint: verumetiam in reliquo vitæ genere, ac tota eius domo caueant, ne quid appareat, quod à sancto hoc instituto sit alienum; quodque non simplicitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum præ se ferat. Omnino verò eis interdicit, ne ex relictibus ecclesiæ consanguineos, familiaresve suos augere possint: cum & Apostolorum canones prohibent, ne res ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis darent; sed, si pauperes sint, iis vt pauperibus, distribuant; eas autem non distrahant, nec dissipent illorum causa: imo quàm maximè potest, eos sancta Synodus monet, vt omnem humanum huc erga fratres, nepotes, propinquosque carnis affectum, vnde multorum malorum in Ecclesia seminarium extat, penitus deponant.

a sess. 25. de reformatione. cap. 11.

Quid cogitandum illis qui episcopatum suscipiunt.

b c magna. de voto & voti redem. c. qualiter. 2. de accusationibus.

c Math. 18.

Mar. 9. Luc. 9.

Ecles. 3. 35. 66.

Cecil. Toletan.

3. cap. 7. c. pro reuerētia. dist.

44.

Quæ exempla subdit: ab Episcopis suis petere ac discere debeant.

d Concil. Carthag. 4. cap. 15.

c. episcopus.

dist. 41.

e c. sint manifesti. c. episcopus. 1. c. res. et sequent. 12. q. 1.

t Canon. apost. 49. 41. 75. d. c.

sint manifesti. c. precipimus. 11. q. 1.

g Cano. apost. 75. c. quisquis episcopus. 12. q. 2.

2.

Q v Quæ

quoque Canonice culpabilibus in prædictis, nec tamen in via hac recipientibus disciplinam?

D. verò Bassilius^a respondens ad hanc quaestionem: Nunquid pietatem in vita colere volenti necessaria continentia sit?

Quod necessaria quidem sit continentia peripicuum, inquit, est. Primum quidem, quod ab Apollonio ca inter fructus spiritus cõnumerata est: tum quod ex hac etiam illud assequi nos affirmat, vt ministerium nostrum reprehensione careat. Continentiam autem appellamus, non si quis se à cibo penitus abstineat, quando hoc quidem violenta quædam vitæ dissolutio est, sed eam quam tollendæ contumaciæ corporis causa, pietatis ergo de industria sequimur rerum voluptatem titillantium abstinentiam; atque vt semel finiamus: quarum rerum voluptates ab iis, qui ex libidine vitam degunt, expeti solite sunt, ab his nobis, qui ad veram pietatis culturam contendimus, est temperandum.

Proinde non in vna tantum escarum fugiendâ voluptate continentia culturam consistere existimandum est: sed eam ad omnem etiam rem, quæcumque proposito nobis fini aduersaria sit, & impedimento, pertinere. Ex quo intelligitur, qui hanc perfecte virtutem tenuerit, cum nullo modo, cum ventrem in potestatem redegerit suam, humanam sibi passurum gloriam dominari, aut cum obscenam voluptatem didicerit, opum cupiditatem, aut aliam quamuis degenerem animi affectionem rehati iram aegritudinemve, aut quæcumque imperis animis dominari consueuerunt non superaturum.

Forme enim quod in omnibus præceptis animaduertimus, ea videlicet inter se connexa esse, neque fieri posse, vt vno modo vni separatim ab altero satisfiat, hoc præcipue in continentia cernitur; nam & dimissè de se sentit vere humilis, qui in gloria continentia adhibet; & euangelica inopia menturam expectat, qui in congerendis opibus continentiam seruat; & ab ira tranquillus est, qui animi datione atque iracundia in officio continet. Ea denique abicitate continentia ratio est, vt linguæ, vt oculis limites præscribat; vt auribus minimè curiosam indulgeat autulationem, & singulis his cancellos ipsorum officij quasi quosdam circumscribat, atque circumdet, extra quos, qui

a lib. regul. sup. disp. inter. 16. b Id quod in terpres continentiam in Basilio vertit Græcè ἐννεχέτης habetur quod alij pro abstinentia, temperantia, seu moderacione atque sobrietate accipiunt. Quid temperantia seu continentia sit.

Continentia vocabuli admodum late et generaliter hic accipitur. de qua vide Io. Stobai sententiam. 17. et 18.

qui egressus sit, is incontinens, ac petulant

a *Basil. d. lib.*

inter. 17.
In visu etiam
continentia ad-
hibenda est.

Atque illud etiam^a, quod à plerisque negligenter
mediocriter caueri ab illis debet, qui colèdæ petulant
dent, ne in risum videlicet præter modum effundant
quandoquidem non abesse à se intemperantiam
ficat is, qui profuso nimis petulantique risu
seque animi sui motus nequaquam sedatos
mollitiem, ac veluti laxitatem, nequaquam
uera habere compressam declarat. Verùm enim
cè rictum diducere, eoque modo animi sui diffusi-
leuiter significare, non est contra decorum, quare
lud tantum indiceur, quod scriptum est^b. Corpore
exhilarat faciem. Illud autem in immanes carum
prorumpere, & corpore contra animi voluntatem
fultare, nequaquam est eius, qui animo cõpedito
planè probo, aut compote sui ipsius. Porro hanc
vir sapientissimus Salomon confirmat his verbis
tuus in risu exaltat vocem suam; vir autem sapiens
tacitè ridebit. Quamobrem qui omnibus animi
fectionibus moderatur, neque voluptatis titillatione
permouetur, contraque fortiter, constantique
quamcumque prauam libidinem animatus est, hanc
fectè continens est. Atque etiam est, cum in rebus
bus iis conuenit abstinere, quæ alioqui genere
cessæ, ac necessariæ ad vitæ usum sunt, quoniam
abstinentia illa fratrum nostrorum salutis causa
suscipitur. Quemadmodum est apud Apostolum
esca scandalizat fratrem meum, nõ comedam carum
æternum. Qui etiam cum haberet potestatem
ex euangelio, ea potestate usus non est, ne quod
diculum daret euangelio Christi.

b *Proverb. 15.*
Cachinnadum
non est.

c *Eccles. 21.*

Perfectè con-
tinens.

d *1. Corint. 8.*

e *1. Corint. 9.*

Continentia de-
fectio, quam
alij sobrietatè
seu temperan-
tiam nominant.
Quid sit vo-
luptas.

Est ergo continentia peccatorum sublatio, vitæ
affectionum emendatio, corporis ad naturalem
vsque passiones, cupiditatesque mortificatio, præter
vitæ spiritualis, sempiternorum bonorum concupiscentia
voluptatis aculeum in se ipsa abolens. Siquidem
ptas nihil est aliud, quàm esca illa maligni, per quam
homines ad peccatum valde procliuus sumus. Ad
omnis anima non secus atque hamo quodam ad
pertrahitur. Quod si quis adhibita continentia ab-

neque effeminari passus sit, neque infecti, hic sine controuersia quoduis penitus peccatum effugerit. Ac reliquæ quidem virtutes cum in occulto exercantur, minus sepe illustres apud homines existunt; continentia autem in quo inest, eum vel primo ipso aspectu tantum notum facit. Ut eum opimus corporis habitus, & coloris bonitas, pugilem à cæteris distinguit; sic Christianum à cæteris macilentia corporis, pallorq; deflorescens, qui continentia velut adiunctus est comes, iudicio est eum Christi mandatorum verè pugilem esse, qui in infirmitate corporis aduersarium suum in lucta prosterнат, & quam potens sit in pietatis certaminibus declaret conuenienter verbis illis: cum enim infirmior, tunc potens sum. Quantum enim vel in solo continentis alicuius aspectu lucrifera est; videre illum videlicet parcè tenuiterq; res ipsas necessarias attingentem, ægrèque naturæ minuteriam, perinde ac tributum molestia & angoris plenius pendentem, temporisque quod in hoc ipso consumitur moram animo iniquo ferentem, celerimeq; à mensa ad obeunda munera sua resiliens. Siquidem opinor ad animum illius, qui vètris libidinibus seruiat, perueniendum, & ad frugem quocandū meliorem, nullam cuiuslibet generis orationem posse excogitari, quæ tantandem valeat, quantum vel solum continentis alicuius aspectum. Atq; hoc est, ni fallor, illud ad gloriam Dei manducare, & bibere, vt in mensa etiam luceant bona opera nostra, vt glorificetur Pater noster, qui in caelis est.

Verumenimverò ne similes efficiamur inimicorum Dei, qui cauteriatam habent conscientiam suam, ac propterea abstinent à cibis, quos Deus creauit ad sumendum cum gratiarum actione fidelibus: singula, si quando tempus incidit, attingenda nobis sunt, quatenus iis, qui nos cernunt, ostendamus omnia esse munda mundis, & nihil reijciendum, quod cum gratiarū actione recipiatur. Sanctificatur enim per verbum Dei, & orationem. Videndum est tamē, vt ea in re ab instituto conscientia nostræ non discedamus, vt videlicet de iis, quæ viliora sunt, & ad necessitatem solam parata, eate-nus sumamus, quo ad necessitati factum sit satis, atque in his

Christianus quibus seipsum à cæteris distinguatur.

a 2. Corint. 11. Quid in continentis seu sobrio considerandum sit.

Ratio reuocandi ebriosum ad frugem.

Ad gloriam Dei manducare, et bibere.

Quicquid in mensa nobis apponitur quatenus degustandum sit. Basil. d. lib. interrogat. 18.

in his ipsis saturitatis etiam malum declinemus, hisque voluptuaria sunt penitus nos abstinemus, enim modo & voluptuarius hominum libidinem videmus, & eos, qui cauteriatam habent conscientiam suam, quantum in nobis erit curabimus, a nobis suspicionem illam, quae in utramque partem potest sterere, amovebimus. Vt quid enim libertas mea, ab alia conscientia iudicatur? Sanè continentia quae hominem mortuum esse simul cum Christo probra sua, quae sunt super terram mortificat. Hanc scimus esse temperantiae matrem, sanctorum matricem; ab hac egregie quicquid, quicquid est Christianorum virtutum fecunditatis officium. Siquidem, ut dictum est à Domino ^b, sollicitudo huius, voluptatesque ac reliquae ceterarum virtutum ditates eorum sunt quae verbum Dei suffocant, & dum efficiunt. Ab hac verò daemones profluunt, ipse nos Dominus docuerit ^c, esse eorum generis, quod in re alia nulla exeat, nisi in oratione iunio. Porro in vitiis quidem animi vnus communis modus est, summa earum rerum, quae ad peccatum lupratè ferunt, à nobis abstinentio. In cibis autem admodum alij, aliis necessarii sunt, pro aetate cuiusque ac studiis, ii quae appositè ad corporis habitudinem distincti; item quoque diuersa illorum, modus, ratioque. Quò fit, ut nequaquam vini, & eidem regulae subijci possint ^d. Verum commune illud propositum sit, videlicet vt nequam desit eorum, quae necessitas cuiusque desiderat. Nam illud: immodicè ventrem distendere, & desideratis se epulis onerare, praeterquam quod deest, atque execratione digna res sit, cum Dominus dicit. Vae qui saturati estis nunc, corpus etiam ipsum prorsus reddit ad labores, & procliue in somno morbis expositum facit, ac periculum. Neque veritate metiendus est finis, aut spectandus cibi sumptus, necessario tantum vsu ad vitae conservationem debet, reiecta voluptatis libidine; quando voluptas seruire nihil est aliud, quam ventre Deum suum. Quoniam corpus nostrum, quod assidue singulari

a 1. Corint. 10.

Continētia seu sobrietatis quā sit efficax.

b Matth. 13.
Mar. 4. Luc. 8.
c. hinc. dist. 49
c. exiii. de ver.
signific. in 6.
c Mar. 9.

d Basl. d. lib.
inter. 19.

Quis seruari
in continentia
seu sobrietate
debeat modus.

Quis ventrem
Deum suū fa-
ciat.

mentis exinanitur, ac defluit, ea re subinde opus habet, ut replatur (quæ etiam causa est, cur cibi appetitiones naturales sint) sanè recta ratio vsus ciborum id replendum admonet; quod exinanitum sit, quo videlicet consistere animal possit, siue aridum, siue humidum illud alimentum sit, quod natura desideret. Proinde quod minore negotio à naturalis nos desiderij molestia liberet, illud adhibendum nobis est. Sed cum tuendi corporis causa eas assumamus, per easdem ei rursus bellum inferre non debemus, & impedimento esse, quo minus præcepta Dei exequi possit: Atque animum nostrum ea alluefaciamus fugere, quæ ipsi nocet, etiamsi illa voluptatem habeant. Verum enim ex omnino nobis præferendæ epulæ sunt, ut quæque minori possunt negotio comparari, ne prætextu continentia ex his eas, quæ nobiliores sint, ac maioris pretij, exquiramus, nempe qui magno partis condimentis epulas nostras apparemus. Sed quod in quaque regione, & haberi facile potest, & vile est, & quo passim populus vitur, eo est nobis vitendum, isque tantummodo importatis, quæ ad vitam summe sunt necessaria, atque hoc ipsum ita procuretur, citra curiositatis notam. Absit item tumultuosa omnis, & importuna distractio.

Quæ epulæ præferendæ tertio.

Cui seruanda in mensa sobrietas & continentia.

CAP. XVII.

DVerò Ioannes Chrysostomus de hac in mensa seruanda continentia scribens: Fugite, inquit, delicias, si quid mihi obeditis, & creditis. Sed voluptatem, inquit, habent delicias; sed non tantam voluptatem, quantas difficultates, atque molestias. Huc accedit, quia voluptas illa vsquequo linguam, vel guttur tangit, apparet; cum autem mensa remota fuerit, vel postquam erit cibus absumptus, similis eris ei, qui nihil illius attigerit, magis autem multoque amplius potorem grauedinem ex illis cibus, & distensionem, & oppressionem mentis habiturus, atque somnum morti conuulsem: forenses etiam iuges habebis vigilias propter stomachi cruditatem, & præclusionem spiritus interioris, & per molestiam ructationis indigestæ, & plu-

a Hom. 29. in cap. 12. ad Hebræos.

Sobrietas uoluptatis, quæ ex gula percipitur.